

Ольга КУЗЬМІНСЬКА*кандидат економічних наук, доцент, ДНУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, kuzminska@i.ua*

ORCID ID: 0000-0001-6625-7528

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОБ'ЄКТА АНАЛІЗУ

Вступ. В умовах розвитку глобалізаційних процесів, посилення міждержавного інформаційного обміну, нестабільності економічної ситуації в Україні загострюються виклики і загрози безпеці країни, зокрема зростають ризики інфляції, мінізації економіки та легалізації незаконних доходів. Тому питання розбудови системи економічної безпеки та її пріоритетної складової – фінансової безпеки – набувають особливої актуальності. Важливо переосмислити теоретичні передумови та термінологічно-понятійний апарат безпекової сфери в контексті вирішення актуальних завдань аналізу фінансової безпеки на всіх рівнях економічного устрою держави.

Мета – на основі аналізу інформації з фахових джерел та чинних нормативно-правових актів визначити зміст економічної та фінансової безпеки як об'єктів аналітичних досліджень.

Результати. Встановлено, що фінансово безпечним визнається стабільний стан фінансової системи держави, за якого створені необхідні фінансові умови для її сталого розвитку та забезпечення стійкості фінансової системи країни. Задля цілей аналізу фінансової безпеки доцільно її класифікувати на такі рівні: глобальний, державний (національний), регіональний, галузевий, підприємницький. Аналіз фінансової безпеки на різних рівнях дає змогу оптимізувати інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень з урахуванням стратегічних цілей та впливу зовнішнього середовища.

Висновки. Розвинуто сутнісне наповнення дефініцій "економічна безпека", "фінансова безпека" та розкрито їх змістовну і функціональну характеристики. Держава визнається економічно безпечною, якщо її економічний стан стабільний, характеризується збалансованістю відповідних показників і невразливістю до зовнішніх і внутрішніх загроз та забезпечує на основі дотримання національних економічних інтересів сталий і ефективний розвиток. Фінансову безпеку слід розглядати як пріоритетну складову економічної безпеки держави.

Аналіз фінансової безпеки на глобальному, державному (національному), регіональному, галузевому, підприємницькому рівнях дає змогу сформувати науково обґрунтоване інформаційне поле для ухвалення управлінських рішень. Результати аналізу фінансової безпеки підприємства сприяють своєчасній діагностиці загрози банкрутства та ризиків господарської діяльності. Аналіз фінансової безпеки на рівні держави дає можливість ідентифікувати реальні та потенційні загрози національним інтересам у фінансовій сфері.

Ключові слова: фінансова безпека, економічна безпека, сталий розвиток.

Бібл.: 12.

Olga KUZMINSKA

Ph. D. (Economics), Assoc. Prof., Academy of Financial Management, Kyiv, Ukraine,

kuzminska@i.ua

ORCID ID: 0000-0001-6625-7528

THE ESSENCE OF FINANCIAL SECURITY AS AN OBJECT OF ANALYSIS

Introduction. In the conditions of the instability of the economic situation in Ukraine, the challenges and threats to the security of Ukraine are intensifying, in particular, there is an increase in the risks of inflation, the shadowing of the economy, and the legalization of illegal income. Therefore, it is important to rethink the theoretical prerequisites and the terminological and conceptual apparatus of the security sphere in the context of solving the current tasks of financial security analysis at all levels of the economic system of the state.

The purpose of the article is to determine the content of economic and financial security as objects of analytical research based on the analysis of information from professional sources and current regulatory and legal acts.

Results. It has been established that a stable state of the state's financial system is recognized as financially safe, under which the necessary financial conditions are created for its sustainable development and ensuring the stability of the country's financial system. For the purposes of financial security analysis, it is advisable to classify it at the following levels: global, state (national), regional, industry, business. The analysis of financial security at different levels allows to optimize information support for management decision-making, including taking into account strategic goals and the influence of the external environment.

Conclusions. The essential content of the definitions "economic security", "financial security" has been developed and their content and functional characteristics have been revealed. A state is recognized as economically secure if its economic condition is stable, characterized by the balance of relevant indicators and invulnerability to external and internal threats, and ensures sustainable and effective development based on the observance of national economic interests. Financial security is a priority component of the economic security of the state. A stable state of the state's financial system is recognized as financially safe, under which the necessary financial conditions are created for its sustainable development and ensuring the stability of the country's financial system.

Analysis of financial security at the global, state (national), regional, branch, and business levels allows for the formation of a scientifically based information field for making management decisions. The results of the analysis of the company's financial security allow timely diagnosis of the threat of bankruptcy and risks of economic activity. Analysis of financial security at the state level allows identifying real and potential threats to national interests in the financial sphere.

Keywords: financial security, economic security, analysis, national economic interests, sustainable development, challenges, threats, risk.

JEL Classification: F36, F52, G18, H 56, O57.

Постановка проблеми. Посилення глобальної економічної взаємозалежності країн на основі розвитку міжнародного співробітництва, технологічного й інформаційного обміну обумовлює зростання ролі безпекових питань у глобальному вимірі як фактора сприяння сталому розвитку світогосподарських процесів. Трансформаційні процеси в економіці України супроводжуються виникненням зовнішніх і внутрішніх викликів і загроз її національним інтересам (сталому розвитку національної економіки, інтеграції України в європейський економічний простір, розвитку співробітництва з іншими державами). Зазначене актуалізує необхідність переосмислення теоретичних підвалин безпекової сфери як об'єкта аналітичних досліджень, з урахуванням парадигми сталого розвитку та необхідності протидії нелегальним фінансовим операціям.

Важливим атрибутом забезпечення національної безпеки України є дотримання національних інтересів в економіці, зміст яких полягає, насамперед, в активному сприянні досягненню цілей сталого розвитку, виконанні євроінтеграційних заходів як країни-кандидата на вступ до ЄС, розвитку міжнародного співробітництва. Концепція сталого розвитку передбачає забезпечення сприятливого бізнес-клімату в державі, розбудову підприємництва та зовнішньоекономічної діяльності, зростання обсягів інвестицій. Сучасні реалії функціонування вітчизняної економіки супроводжуються виникненням зовнішніх і внутрішніх викликів і загроз національній безпеці України та економічній і фінансовій безпеці як її складових. Зокрема, суттєві загрози національній безпеці несуть фінансові операції з відмивання нелегальних доходів, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення, яким протидіє система фінансового моніторингу України. Безпекова спрямованість системи фінансового

моніторингу закріплена Законом України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення", який визначає правовий механізм запобігання та протидії [1].

Відтак, потребують уточнення зміст поняття фінансової безпеки та її складові, задля належної організації інформаційного забезпечення аналізу фінансової безпеки на всіх рівнях управління господарською діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань теоретичних передумов економічної безпеки держави присвячені праці зарубіжних і вітчизняних науковців. Зокрема, безпекова сфера висвітлена у роботах О. Барановського [2], С. Василішина [3], К. Горячевої [4], М. Єрмошенка [4], Т. Єфименко [5], О. Підхомного [6], І. Ружицького [7], С. Свірко [8].

Незважаючи на численні доробки науковців і практиків у безпековій сфері, дослідження теоретичних основ економічної і фінансової безпеки залишаються актуальними. Визнаючи теоретичну та практичну цінність здобутих наукових результатів, слід констатувати наявність невирішених теоретичних питань щодо економічної і фінансової безпеки, зокрема, йдеться про актуалізацію термінологічного апарату, дослідження безпекових аспектів концепції сталого розвитку та ролі й значення фінансового моніторингу в забезпеченні економічної (насамперед, фінансової) безпеки.

Мета статті полягає у визначенні змісту економічної та фінансової безпеки як об'єктів аналітичних досліджень на основі аналізу інформації з фахових джерел та чинних нормативно-правових актів.

Виклад основного матеріалу дослідження. За результатами аналізу інформації фахових видань встановлені різно-

манітні підходи в трактуванні змісту понять економічної та фінансової безпеки.

Т. Єфименко зазначає, що забезпечення національної безпеки є важливим завданням суверенної держави та визначає економічну безпеку як ключовий компонент національної безпеки. Економічною безпекою, згідно з Т. Єфименко, є поєднання економічних, політичних і правових умов, що забезпечують у довгостроковій перспективі дотримання національних інтересів, або стабільний стан економічної системи, її невразливість до внутрішніх і зовнішніх викликів. Відтак, авторка називає напрями економічної безпеки: сировинно-ресурсний, енергетичний, фінансовий, воєнно-економічний, технологічний, продовольчий і демографічний [5, с. 73]. Фінансову безпеку науковиця ідентифікує як невід'ємну складову економічної безпеки держави, основними характеристиками якої є стабільний стан грошово-кредитної системи, орієнтований на економічний розвиток, тобто ключовими індикаторами фінансової безпеки держави є стійкість фінансових систем (валютної, банківської, бюджетно-податкової) та здатність держави забезпечити ефективне функціонування економіки, її подальший розвиток [5, с. 74].

У процесі аналізу змісту понять національної (державної) безпеки, економічної безпеки, бюджетної безпеки, як складової фінансової безпеки, С. Свірко трактує зміст поняття безпеки як стан, коли нікому (нічому) ніщо не загрожує (у юридичному контексті – стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішньої і внутрішньої загрози), та визначає економічну безпеку як стан захищеності економіки держави від різнофакторних загроз в контексті забезпечення розвитку усіх її інституційних секторів [8, с. 49].

О. Барановський зазначає, що основою фінансової безпеки держави є стабільність її фінансової системи, а заходи фінансової

безпеки поширюються на сфери: грошового обігу, інфляційної та бюджетної безпеки, державного боргу, валютних відносин, інвестицій [2]. Автор визначає фінансову безпеку банку як сукупність умов, за яких потенційно несприятливий для фінансового стану банку обставини зведені до такого рівня, за якого вони не зашкодять його нормальній діяльності, збереженню майна та інфраструктури, досягненню банком статутних цілей; стан захищеності фінансових інтересів банку, його фінансової стійкості, а також середовища, в якому він функціонує [2].

Теоретико-методологічні засади встановлення сутності економічної безпеки згідно з дослідженням С. Василішина такі:

- варіативність рівня трактування економічної безпеки (державна, галузь, підприємство);
- прояв економічної безпеки з урахуванням часового фактора (статичний, динамічний);
- цілі, на досягнення яких спрямовуються заходи економічної безпеки (захист від загроз, мобілізація ресурсів, підвищення конкурентоспроможності, сталий розвиток підприємства).

У роботі М. Єрмошенка акцентовано увагу на тісному зв'язку економічної безпеки держави із захистом національних економічних інтересів. Йдеться про сукупність об'єктивних економічних потреб незалежної країни, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування та сталий розвиток її економіки. Автор визначає економічну безпеку держави як стан, за якого національні економічні інтереси захищені від внутрішніх і зовнішніх загроз. Слід наголосити, що саме захист національних економічних інтересів автор вважає найважливішою функцією системи забезпечення безпеки економічної сфери. М. Єрмошенко характеризує економічну безпеку як такий стан економічного механізму країни, якому притаманна збалан-

сованість і стійкість до негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність забезпечувати на основі реалізації національних економічних інтересів сталій і ефективний розвиток вітчизняної економіки і соціальної сфери [4, с. 28–46]. Складовими економічної безпеки автор називає фінансову, макроекономічну, внутрішньоекономічну (виробничу), зовнішньоекономічну і соціально-економічну безпеку. Пріоритетною складовою економічної безпеки обґрунтовано вважає фінансову безпеку, оскільки на фінансах базується економіка кожної країни, фінанси – “кров” економічної системи держави, без якої економіка будь-якої країни в сучасних умовах не може функціонувати. Фінансова безпека, на думку автора, складається з таких секторів: бюджетного, грошово-кредитного, інвестиційного, валютного, банківського, фондового і страхового [4, с. 47].

Конфліктологічний підхід до визначення сутності фінансової безпеки застосував О. Підхромний. Згідно з цим підходом фінансова безпека – це узагальнена характеристика можливих наслідків конфлікту інтересів учасників фінансових угод. Фінансова безпека складається з майнової, бюджетної, інвестиційної, кредитної, валютної, інфляційної, боргової безпек [6, с. 52–53].

І. Ружицький пропонує економічну безпеку розглядати як стан функціонування держави, який забезпечується комплексом організаційно-інституційних, нормативно-правових, техніко-технологічних та інноваційно-інвестиційних заходів, що орієнтовані на: збереження стійкості до внутрішніх і зовнішніх загроз; забезпечення конкурентоспроможності у національному та світовому середовищі; доступність продовольства у необхідній кількості та якості; спроможність до інноваційного розвитку з метою сталого та збалансованого зростання національної економіки [7, с. 20].

Попри відсутність у наукових публікаціях єдиного підходу у визначенні змісту та

складових економічної й фінансової безпеки, проведений термінологічний аналіз підтвердив правильність визначення економічної безпеки як стабільного стану економіки, що характеризується збалансованістю відповідних показників та невразливістю до зовнішніх і внутрішніх загроз, забезпечує на основі дотримання національних економічних інтересів сталій і ефективний розвиток вітчизняної економіки. Фінансова безпека – пріоритетна складова економічної безпеки держави. Фінансово безпечним визнається стабільний стан фінансової системи держави, за якого створюються необхідні фінансові умови для її сталого розвитку та забезпечення стійкості фінансової системи країни. Задля цілей аналізу фінансової безпеки доцільно її класифікувати на такі рівні: глобальний, державний (національний), регіональний, галузевий, підприємницький.

За результатами аналізу інформації чинних нормативно-правових актів України щодо визначення змісту понять національної, економічної та фінансової безпеки встановлено, що зміст поняття національної безпеки розкривається в Законі України “Про національну безпеку” [9], а визначення понять економічної безпеки та її складових (у тому числі, фінансової безпеки) наведені у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [10].

Законом України “Про національну безпеку” закріплене визначення національної безпеки як захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України (життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян) від реальних та потенційних загроз [9].

У Стратегії національної безпеки України “Безпека людини – безпека країни”, розробленій на основі Закону України “Про національну безпеку”, наведений перелік складових національної безпеки держави як об’єктів стратегічного планування. На основі Стратегії національної безпеки України розроблені Стратегії [11]:

- економічної безпеки;
- людського розвитку;
- воєнної безпеки України;
- громадської безпеки та цивільного захисту України;
- розвитку оборонно-промислового комплексу України;
- енергетичної безпеки;
- екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату;
- біобезпеки та біологічного захисту;
- інформаційної безпеки; кібербезпеки України;
- зовнішньополітичної діяльності;
- забезпечення державної безпеки;
- інтегрованого управління кордонами;
- продовольчої безпеки;
- Національна розвідувальна програма.

Положення зазначених документів вказують шляхи та інструменти реалізації заходів у сфері національної безпеки і оборони.

Поняття економічної безпеки, як складової національної безпеки держави, визначено Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України як стану національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання [10]. У Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України названо складові економічної безпеки: виробнича, демографічна, енергетична,

зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпеки [10]. Слід зауважити, що в “Стратегії економічної безпеки України” наведений короткий перелік основних складових системи економічної безпеки: фінансова, виробнича, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна та макроекономічна безпека [12].

Фінансова безпека, як складова економічної безпеки держави, згідно із Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України визначена як стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни [10].

Мета Стратегії економічної безпеки полягає у систематизації основних напрямів діяльності у сфері забезпечення економічної безпеки, спрямованих на реалізацію Стратегії національної безпеки України “Безпека людини – безпека країни” [12]. Слід наголосити, що характеристика стану фінансової безпеки містить конкретні положення, нерозривно пов’язані із вітчизняною системою запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення. До основних викликів та загроз у сфері фінансової безпеки віднесені високий рівень тінізації економіки, втрата доходів бюджету внаслідок застосування схем ухилення від оподаткування (зокрема, розмивання бази оподаткування шляхом використання офшорних юрисдикцій), поширення явища легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом [12]. У складі завдань фінансової безпеки, сформульованих у Стратегії, наведені стратегічні заходи, пов’язані із фі-

нансовим моніторингом: імплементація мінімального стандарту Плану протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування; впровадження ефективних податкових правил стосовно контрольованих іноземних компаній; забезпечення національної фінансової системи від легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення [12].

Отже, саме аналіз фінансової безпеки на різних рівнях дає змогу сформувати науково обґрунтоване інформаційне поле для ухвалення управлінських рішень, з урахуванням стратегічних цілей та впливу зовнішнього середовища.

На рівні підприємства результати аналізу фінансової безпеки сприяють своєчасній діагностиці загрози банкрутства та ризиків, притаманних господарській діяльності. Для аналізу фінансової безпеки важливо чітко визначити зовнішні і внутрішні загрози. До найбільш актуальних зовнішніх загроз фінансовій безпеці належать, зокрема, наслідки російської воєнної агресії, пандемії COVID-19, несприятливі загальноекономічні умови, зміни в нормативно-правовому полі, коливання валютних курсів, тінізація економіки, ризики нелегальних фінансових операцій. До появи внутрішніх загроз фінансовій безпеці призводять, насамперед, низька якість управління, відсутність стратегічного планування і прогнозування, низькі рівні ліквідності й платоспроможності, рентабельності, фінансової стійкості та ділової активності, низька кваліфікація кадрів.

На рівні держави аналіз фінансової безпеки на основі використання відповідного інструментарію, насамперед, індикаторів фінансової безпеки дає змогу ідентифікувати реальні та потенційні загрози національним інтересам у фінансовій сфері – відтак, сприяє своєчасному розробленню заходів,

спрямованих на запобігання і протидію викликам і загрозам сталому розвитку економіки країни.

Висновки. За результатами проведеного термінологічного аналізу розвинуто сутнісне наповнення дефініцій “економічна безпека” і “фінансова безпека” та розкрито їх змістовну і функціональну характеристики. Сутність поняття національної безпеки України, важливою складовою якої є економічна безпека, полягає у захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів країни (життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян) від реальних і потенційних загроз.

Держава визнається економічно безпечною, якщо її економічний стан стабільний, характеризується збалансованістю відповідних показників і невразливістю до зовнішніх і внутрішніх загроз та забезпечує, на основі дотримання національних економічних інтересів, сталий і ефективний розвиток.

Фінансова безпека – пріоритетна складова економічної безпеки держави. Фінансово безпечним визнається стабільний стан фінансової системи держави, за якого створюються необхідні фінансові умови для її сталого розвитку та забезпечення стійкості фінансової системи країни. Як показав аналіз нормативно-правових актів України, перелік складових національної безпеки доволі розлогий, положення різних нормативних актів по-різному характеризують напрями економічної і фінансової безпеки, складові економічної безпеки часто відповідають іншим стратегічним напрямом національної безпеки держави, що засвідчує тісний взаємозв'язок між складовими системи національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

2. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру. Економіка і прогнозування. 2006. №1. С. 7–25. URL : <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19797/01-Baranovskyi.pdf?sequence=1>.

3. Василішин С. І. Теоретико-методологічні засади встановлення сутності, проявів та складових економічної безпеки підприємств як економічної категорії. Економіка та держава. 2019. № 9. С. 35–39. URL : <https://DOI: 10.32702/2306-6806.2019.9.35>.

4. Єрмошенко М. М., Горячева К. С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : наук. моногр. Київ : Національна академія управління, 2010. 232 с.

5. Єфименко Т. І. Фіскальна та монетарна безпека національної економіки : монографія. Київ, 2016. 447 с.

6. Підхонний О. Фінансова безпека України: інструменти і стратегії формування : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 320 с.

7. Ружицький І. Ю. Теоретико-концептуальні засади інституційного забезпечення економічної безпеки України : монографія. Чернівці : НУ "Чернігівська політехніка", 2021. 298 с.

8. Свірко С. В. Механізми державного управління бюджетною безпекою : монографія. Житомир : Вид. О.О. Євенок, 2021. 436 с.

9. Про національну безпеку. Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

10. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджені Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 року № 1277. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.

11. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.

12. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, затверджена Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>.

References

1. Pro zapobihannia ta protydiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochyynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshtchenia. Zakon Ukrayiny vid 06.12.2019 № 361-IX [On the prevention and countermeasures against the legalization (laundering) of proceeds of crime, the financing of terrorism and the financing of the proliferation of weapons of mass destruction. Law of Ukraine]. (2019, December, 6). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

2. Baranovskyi, O. I. (2006). Bankivska bezpeka: problema vymiru [Banking security: the problem of measurement]. *Ekonomika i prohnozuvannya – Economics and Forecasting*, 1, 7–25. Available at: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19797/01-Baranovskyi.pdf?sequence=1>.

3. Vasylyshyn, S. I. (2019). Teoretyko-metodolohichni zasady vstanovlennia sutnosti, proiaviv ta skladovykh ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv ak ekonomichnoi katehorii [Theoretical and methodological principles of establishing the essence, manifestations and components of economic security of enterprises as an economic category]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 9, 35–39. Available at: <https://DOI: 10.32702/2306-6806.2019.9.35>.

4. Yermoshenko, M. M., Horiacheva, K. S. (2010). *Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpriemstvo* [The financial component of economic security: the state and the enterprise]. Kyiv: Natsionalna akademiya upravlinnia [in Ukrainian].

5. Yefymenko, T. I. (2016). *Fiskalna ta monetarna bezpeka natsionalnoi ekonomiky* [Fiscal and monetary security of the national economy]. Kyiv [in Ukrainian].

6. Pidkhomnyi, O. (2014). *Finansova bezpeka Ukrainy: instrumenty i stratehii formuvannia* [Financial security of Ukraine: tools and strategies of formation]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].

7. Ruzhytskyi, I. YU. (2021) *Teoretyko-kontseptualni zasady instytutsiynoho zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy* [Theoretical and conceptual foundations of institutional support of economic security of Ukraine]. Chernihiv: NU "Chernihivska politekhnika" [in Ukrainian].

8. Svirko, S. V. (2021). *Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia biudzhethnoiu bezpekoiu* [Mechanisms of state management of budget security]. Zhytomyr: Vyd. O.O. Yevenok [in Ukrainian].

9. *Pro natsionalnu bezpeku. Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 roku № 2469-VIII* [On national security. Law of Ukraine]. (2018, June, 21). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

10. *Metodychni rekomendatsii shchodo rozrahunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy, zatverdzeni Nakazom Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 29.10.2013 № 1277* [Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine, approved by the Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. (2013, October, 29). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.

11. *Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy, zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku № 392/2020* [The National Security Strategy of Ukraine]. (2020, September, 14). Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.

12. *Stratehiia ekonomichnoii bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku, zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 11 serpnia 2021 roku № 347/2021* [Strategy of economic security of Ukraine for the period until 2025]. (2021, August, 11). Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>.

Стаття надійшла до редакції 24.09.2022.